

Er østsamisk kultur utdødd?

Skoltesamisk befolkning samlet i anledning karneval og faste. Mange folk og kjørerain med pulker og sleder samlet på isen av det som ble kalt Notjavre, og som vi tror er dagens Nuettjaur. Sledene kalles tundrasleder eller sanni. Foto: E. Wessel. Arkiv: Finnmark fylkesbibliotek.

Det anslås å være ca. 1000 skolter i tre land: 600 i Finland, 150 i Norge og 250 i Russland. Antallet østsamer i Norge er svært usikkert.

Inntil nylig så det ut til at østsamene var i ferd med å dø ut som egen folkegruppe, men i de senere år har de gjort en stor innsats for å bevare og utvikle sine tradisjoner og kultur. En viktig milepæl i dette har vært at østsamene er blitt anerkjent som urfolk både i Norge, Finland og Russland. Øst-samisk kulturarv har fått internasjonal betydning. Blant annet ble Skoltebyen i Neiden fredet som et viktig kulturmiljø. I Neiden, som eneste bygd i Norge, er en del av de østsamiske tradisjonene bevart. Derimot kan språket, den såkalte Neiden-dialekten, regnes som utdødd. Den siste språkbrukeren døde på 1980-tallet. De siste årene har noen østsamiske familier fra Finland bosatte seg i Sør-Varanger, men språket brukes ikke til daglig.

I Finland er østsamisk hovedsakelig talt i Sevettijärvi, hvor mye av den østsamiske tradisjonen er blitt videreført og kulturen har utviklet seg i et levende samfunn. I forsøk på å bevare og revitalisere språket er østsamisk anerkjent som offisielt språk i Enare kommune.

I Russland er det lite igjen av østsamenes kulturarv. Under kollektiviseringen i sovjettiden ble eieomsretten til reinflokkene overført til kollektiver. Sovhosenes form for reindrift var helt annerledes enn østsamenes. Østsamene ble raskt assimilert inn i større grupper med andre folkeslag.

Neidensamene utgjorde en minoritet i Neiden, men har klart å bevare sin identitet. Dette kan skyldes den russisk-ortodokse religionen, som har vært levende i Neiden. Sankt Georgs kapell har stor religiøs og historisk betydning for østsamene. Hvert år holdes det ortodoks liturgi på stedet.

